

Pensioenactuarissen Carel Hammer en Jan Tamerus blikken terug Met pensioen

LEVEN ALS GEPENSIONEERDE

Voor Carel is het leven na zijn pensioen geweldig. "Nooit had ik ernaar uitgekeken, maar het is heerlijk om te golfen en tijd door te brengen met mijn kleinkinderen", zegt hij. "Ik heb veel plezier in mijn werk gehad, maar nu geniet ik van de vrijheid die pensioen met zich meebrengt."

Jan heeft gemengde gevoelens over zijn pensioen. "Aan de ene kant is het heerlijk: ik hoef niets meer en begin de dag op mijn gemak. Aan de andere kant is het lastig, vooral omdat ik tegelijkertijd met mijn pensioen de ziekte van Parkinson kreeg. Dat vergde discipline om goed voor mezelf te zorgen, wat in het begin goed ging, maar nu moeilijker is." Na een verhuizing eind vorig jaar pakte Jan de draad weer op om volop te genieten van het pensionado-bestaan.

EEN CARRIÈRE IN HET ACTUARIAAT

Carel en Jan hebben verschillende paden naar het actuariaat bewandeld. Carel kwam in het vak via zijn vader, terwijl Jan bij toeval in het actuariaat terechtkwam. "Ik ontdekte dat je actuariaat kon studeren. Het kandidaatsexamen actuariaat gaf zonder verdere bijvakken toegang tot het doctoraalexamen wiskunde. Dat vond ik zo leuk dat ik na mijn kandidaats ben doorgegaan met de studie actuariaat," vertelt Jan. "We waren met slechts twee studenten en een enthousiaste docent." Na een korte tussenstop als wetenschappelijk medewerker bij de universiteit kwam hij bij pensioenfonds PGGM uit, waar hij tot aan zijn pensionering bleef werken. Naast zijn actuariële werk bij PGGM is Jan ook docent aan de actuariële opleiding van de Uva

geweest. In 2011 promoveerde hij op het onderwerp 'Defined ambition'. Carel voegt toe: "Het was gewoon werk, geen droom of nachtmerrie. Ik ben in het vak gerold omdat het in de familie zat." Hij zette later het actuariële bureau Hammer van zijn vader voort.

IK BEN IN HET VAK GEROLD OMDAT HET IN DE FAMILIE ZAT

Jan herinnert zich de sfeer bij PGGM, waar hij zijn carrière voortzette. "PGGM voelde voor mij als een warm bad. Het denken over de inrichting van pensioenfondsen was in die jaren sterk in opkomst en PGGM liep voorop." Hij was trots op zijn rol in het introduceren van ALM binnen de organisatie. "Samen met Guus Boender heb ik op veel podia gestaan om het ALM-denken te promoten." Naast de introductie van ALM is Jan ook trots op het ontwikkelen van het concept 'Defined ambition'. Bij dit concept, een derde weg tussen defined benefit en defined contribution, haal je de nominale zekerheid weg uit het pensioencontract. Daarvoor in de plaats komt een zachte maar reële ambitie, en valt de noodzaak weg om de opgebouwde aanspraken op de marktrente te waarderen.

Carel bouwde zijn actuariële bureau uit met aanpalende activiteiten: pensioenautomatisering, pensioenadministratie en detachering. Het bureau groeide als kool en verhuisde naar een eigen kantoorpand. Uiteindelijk splitsten de verschillende activiteiten af en fuseerde het actuariële bureau met Towers Perrin. Vanaf 2001 acteerde Carel weer als zelfstandig actuaaris tot aan 2016. Carel kijkt terug op de brede scope van het vak: "Het was niet alleen puur actuariaat, maar ook juridisch, economisch en sociaal advieswerk. We moesten veel verschillende disciplines beheersen om effectief te kunnen adviseren." Hij vond het een uitdaging om complexe vraagstukken te vertalen naar praktische oplossingen voor klanten. "Het advieswerk was uitdagend en gaf veel voldoening."

Natuurlijk zijn er ook zaken die Carel en Jan niet missen aan hun werkzame leven. Carel zegt met een glimlach: "Het omgaan met conflicten tussen personen, waar geen einde aan kwam hoef ik gelukkig niet meer mee te maken." Hij denkt even na en kan een lach niet onderdrukken. "En nog iets: geneuzel over leaseauto's. Vreselijk. Ik kreeg een boze werknemer die graag een trekhaak wilde omdat zijn collega een schuifdak had". Jan heeft ook zijn ergernissen gehad: "Ik ben blij dat mijn pensionering mij bevrijd heeft van het vechten tegen de bierkaai, de politiek en DNB. Lang verzette ik mij tegen de verplichte waardering tegen de marktrente van de pensioenverplichtingen. Voor een alternatieve waardering heb ik de SER meegekregen. Maar DNB en de politiek hebben dit niet overgenomen. In mijn proefschrift heb ik defined ambition bedacht. De Stichting van de Arbeid heeft dit omarmd. De politiek durfde het echter niet aan om defined ambition in te voeren. Ik was een roepende in de woestijn."

DE PENSIOENTRANSITIE: KANSEN EN ZORGEN

De pensioentransitie houdt beide actuarissen nog altijd bezig. Carel staat positief tegenover de veranderingen. "Ik ben blij dat we af zijn

van de discussie over de marktwaaarde van een pensioenvoorziening. Het is een stap in de goede richting," zegt hij. Hij gelooft dat de nieuwe wetgeving meer stabiliteit zal bieden voor toekomstige generaties. "De veranderingen zijn noodzakelijk om het pensioenstelsel toekomstbestendig te maken."

IK BEN NIET GELUKKIG MET WAT ER NU LIGT

Jan is kritischer: "De pensioentransitie houdt mij nog volop bezig. Ik ben niet gelukkig met wat er nu ligt. Het is allemaal nominaal ingericht, terwijl we weten hoe verwoestend inflatie kan zijn voor je pensioen." Hij legt uit dat het beleggingsbeleid probeert om de inflatie bij te houden, maar dat dit afhankelijk is van de risicobereidheid en de economische scenario's die worden gehanteerd. Jan wijst op de noodzaak van collectieve risicodeling en solidariteit tussen generaties. "Het is onontkoombaar dat gepensioneerden mee gaan delen in schokken in ons pensioen. We moeten wennen aan een pensioencontract met zachte maar wel reële aanspraken, zoals bij 'Defined ambition'. Als we eenmaal gewend zijn aan dat contract,

kunnen we beoordelen of verdere individualisering en het opsplitsen van het collectieve vermogen in persoonlijke pensioenvermogens echt nodig is."

PENSIOENEN ZIJN MOEILIJK UIT TE LEGGEN. DAT WAS VROEGER AL ZO, EN HELAAS BLIJFT DAT OOK ZO NA DE PENSIOENTRANSITIE

Op de vraag of ze zich vroeger zorgen maakten over hun eigen pensioen, zijn beiden unaniem: "Geen enkel moment, ik had het veel te druk." Volgens hen beginnen mensen zich pas zorgen te maken over hun pensioen als ze de pensioenleeftijd naderen. Carel illustreert dit met zijn favoriete hobby golfen: "Binnen de golfclub hopen we dat er meer jongeren gaan golfen. Maar als je zegt dat golfen ongeveer vier uur duurt, haken ze af. Jongeren hebben daar geen tijd voor." Hij voegt toe dat het langetermijnkarakter van pensioen het lastig maakt om mensen daarvoor te interesseren. Maar volgens hem is dat niet het enige probleem: "Pensioenen zijn moeilijk uit te leggen. Dat was vroeger al zo, en helaas blijft dat ook zo na de pensioentransitie."

BETROKKENHEID BIJ HET VAKGEBIED

Beide actuarissen zijn nog steeds betrokken bij hun vakgebied, al is het in mindere mate. Carel zegt: "Uiteraard heb ik nog belangstelling, maar wel als toeschouwer." Hij bezoekt af en toe bijeenkomsten van de kring van gepensioneerden en soms een AG-bijeenkomst. "Ik heb de memorie van toelichting gelezen over de pensioentransitie. Dat was een taai stukje tekst." Ook Jan voelt zich nog sterk verbonden met het pensioenvak. "Het laat mij nog niet los. Daarvoor gebeurt er nog te veel, al zouden mijn vroegere collega's liever zien dat ik me er niet meer mee bemoei," zegt hij met een glimlach. "Ik volg de discussie vooral via LinkedIn en bezoek af en toe nog een bijeenkomst."

Volgens Carel blijft het vak van actuaaris aantrekkelijk en relevant voor de nieuwe generatie: "Het is een mooi vak. Het wordt wel steeds belangrijker om het verhaal erachter goed te vertellen. Communicatie en voorlichting gaan een prominentere rol spelen, vooral na de pensioentransitie." Jan geeft de jonge generatie actuarissen het volgende mee: "Ik raad een beginnende loopbaan in het pensioenactuariaat aan, bij voorkeur intern bij een middelgroot tot groot pensioenfonds. Je werk heeft maatschappelijk nut. Leer zoveel mogelijk van de actuarissen die daar rondlopen. Bekwaam je ook in het omgaan met andere disciplines. En leer communiceren, zowel met het bestuur van een pensioenfonds als met de deelnemers."

TOT SLOT

Jan en Carel zijn het levende bewijs dat pensioen allesbehalve saai is. Of het nu gaat om hun werk als pensioenactuaaris of het pensionado-bestaan, beide heren blijven volop in beweging en betrokken bij de wereld van pensioenen. ■